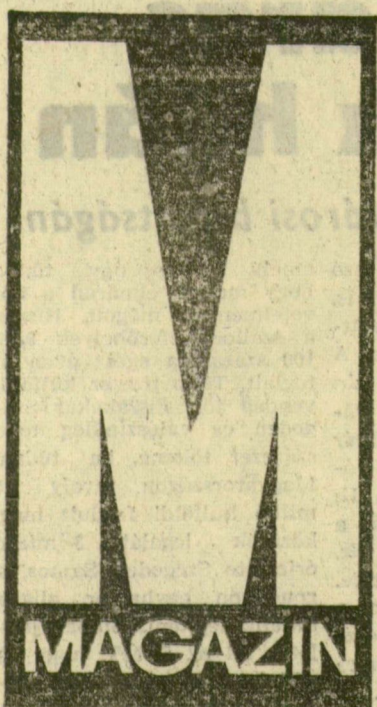

Premier

— Ezt bezzeg
majd bravúrosan
védi!

Horváth
Dezső

HARMINC ÖREG TÁPÉN

Film készül Tápén Biacsiékről. Egy napjukat fűzte kockáról kockára a film rendezője és az operatőr. Mit is csinál a két öreg egész nap? Mit csinálna? Szóvi a gyékényt. Ez a kurta mondat csak annyiban tér el az igazságtól, hogy nem szóvi, hanem szóvi. (Lehet, hogy másról szóvik, de meg is látszik az a gyékényen mindjárt, hogy nem Tápéről való.)

Fölkel reggel Teca néni meg Mihály bácsi, ahogy világosodik. Tehetetlen öregeknek és tétlen lustáknak való az ág, hajnal után. Néhány perc alatt rendet kanyarítanak a szobában, behozzák az átfalakat, fölötlik az iant, tágat húznak, megfeszítik, Teca néni beleül a gyékénybe, és szóvi-szóvi, amíg meg nem éheznek.

Aki segíteni akarna rajtuk, azt mondaná első szóra: hagyják abba, üljenek csak a kemence mellé, fázós hátukat döntseik meleg falához, pihenjenek. Kettejük életéből nehéz lenne egyetlen napot találni, amikor ne dolgoztak volna, legalább most pihenjenek. Aki ennél is többet akarna segíteni rajtuk, az hagyja őket dolgozni. Ezt az emberfajtát a munkától csak akkor szabad eltiltani, ha büntetni akarják. Mert aki egész életében dolgozott, nem ért rá megtanulni, hogyan kell munka nélkül élni. Az öregember pedig nehezen tanul meg ilyen boldogságot.

Ha valakinek csak ennyi a kívánsága, ezen könnyen segíthetünk. Dolgozzon, amennyi jól esik! Nem egészen így van. Amikor mikrofonba kérdezik a filmesek, mennyi a kereset, akkor legyintenek válaszként helyett. Kimondani se érdemes.

Harminc házhoz biztosan vihetné a mikrofont, így legyintene bele máshol is. Azokról az emberekről van szó, akik a termelőszövetkezetbe már csak földjüket tudták vinni, erejüket nem. Nyugdíjba beszámítható idejük nem volt, járulékosok lettek tehát, kétszázhatvan forinttal havonta. Úgy szól a rendelet most is, mint akkor: ha valaki kevesli ezt az összeget, dolgozhat a térszében, és kereshet, amennyit bír. De ha máshol dolgozik, nem lépheti túl a kereset a járulékot semmivel sem.

Biztosan okos rendelet volt ez annak idején, hiszen a szövetkezet érdekeit szolgálta. Csakhogy azóta a 70 éves emberekből is nyolcvan lett. Mit tudnának ők a térszében dolgozni? Gépekkel bányá? Legföljebb néznék őket, hogy milyen jó étvágyal harapnak bele a búzába sarkába, s egyszer se kell fenni a kaszáját.

Nagylelkűségünkben tehát eljutottunk odáig, hogy két ember havi keresete éppen-éppen elérheti együtt az 500 forintot. Ha netán túllépnek a gyékény árát, akkor kiált egyet a nyugdíjintézet, hogy vissza a fölösleget, mert az nem jár. Számoljunk egy kicsit. Ne szalonnát és kenyeret számoljunk reggelire, és paprikáskrumplit ebédes vacsorára, hanem egy liter tejet is kalkuláljunk bele, kenyérral, hente-ként legalább egy kiló húst, egy kis zsírozót, adjunk egy kis almát is, vagy más gyümölcsöt,

ha a fogatlanság akadály, sőt, paprikát, lisztet, aprópénzt a villanyra — az újság semmiképpen nem fér bele, a rádió is csak a híreket mondhatja meg az időjárást —, télen fűtést is írunk, húzzuk alá, adjuk össze! Dr. Bodó Istvánnal, a tanácselnökkel adogatjuk. Akárhogy szorítjuk, a járadékból ki nem jön, de még a megszorított gyékény-pénz is rámeleg.

Megkérdem Ördög Antalt, a háziipari szövetkezet vezető emberét, jó-e az a szövetkezetnek, ha ezek az emberek csak úgy dolgozhatnak, ha rendelettel kötik meg kezüket-lábukat. Egyszerű választ kapok:

— Nem jó az senkinek.

Úgy kell értenünk, hogy a szövetkezetnek anyagilag sem jó. Valutáért tudná eladni a nyolcvanevesek kezemunkáját is.

Azt is hozzátesszi, hogy ne kényszerítsünk csalásra senkit, ha nem muszáj. Mert a harminc családból azért van olyan, aki dolgozik a hét minden napján, de vagy a család valamelyik tagja, vagy a szomszéd viszi be leadni. Itt aztán jól jár mindenki. Aki beviszi, annak a nyugdíjalapja növekszik, akiét viszi, az pedig megkapja munkája után a pénzt.

Ha a bátoratlanabbak oldaláról nézzük a dolgot, az emberség kívánja, hogy oldjuk föl a rendelkezés tilalmát. Ha az ügyesebbeket figyeljük, akkor az észszerűség mondhatja ugyanazt velünk. Megtartunk egy rendeletet, hogy becsukhassuk a szemünket?

Az lenne a jó, ha legalább az évi hatazetet megkereshetnék azok is, akik saját hibájukon kívül hamarabb megöregedtek, mint nyugdíjba mehettek volna. Mert itt éppen erről van szó. Legalább a többletmunkájában hadd legyenek nyugdíjasok.

Ha valóban segíteni akarunk rajtuk, igyekeznünk kell, mert mindnyájan kifelé mennek az életből.

Nem újdonság ma már, hogy a forráskúti homokon zárszámadás után 2 millió forint nyereséget osztanak. Második éve. Pedig nem volt akármilyen esztendő 1970-ben, elverte sok neves gazdaság hírét, jó hírét is. Itt, Homokországban, a gyenge termőképességű földeken sem kímélt meg jó néhány miniüzemet, mini-termelőszövetkezetet. Igaz, rossz indulattal úgy fogalmazta az egyik közgazdász ismerősöm: „Nem gyenge termőhelyű földek vannak, hanem gyenge termőhelyű vezetők.”

Miből lesznek az aranyforintok? A gazdálkodásból. Hiszen Forráskúton és Üllésen is csak abból tudnak osztani, amit megtermeltek, az új értékből. Erdemes tehát elidőznünk az új, mammutgazdaság sorsán, a homoki mintamodell jövőjén. Miért? Jó tanulsággal szolgálhat itt a szegedi tájban. Sajnos, évről évre akad néhány olyan gazdaközösség, ahol a szanálás már szinte „felemelő” aktus. „Meg-mossák kicsit a fejüket, de megkapjuk a pénzt is, a jó tanácsokat, tapasztalatokat, szalad a kocsi tovább. Az óvadékos hitel is majd lesz valami, viszfizetjük, ha tudjuk.” Mi tagadás, így is gondolkodnak egy-néhányan. De mi lesz a szanált szövetkezetekkel, mi lesz azokkal a lényegében életképtelen kis szatcsboltokkal, amelyek eddig is máról holnapra éltek, vegetáltak? A bővített újratermelés feltételeit eddig sem tudták megteremteni, napjainkban viszont egyre élesedik a verseny a szövetkezetek között, szigorúbbak a szabályozók is. Nem marad más hátra, hiszen előfordult már, hogy az ilyen szövetkezetekben a vezetők nem kapták meg a nyereségrészesedést és a 20 százalékot, hogy egyesítve a szellemi, anyagi erőket, életképesebb nagyüzemmé olvadjanak össze. A szegedi járásban ez napjainkban is izgalmas és eleven téma, ha lassan is, de a jó gondolat megtermi gyümölcsét. Egyesült Forráskút Ülléssel, Pusztaszerezen pedig a három miniüzem, Hétvezér Tsz néven reményekre jogosító nagyüzemmé olvadt egybe.

A tervképzés idejét éljük. A gazdaközösségekben ezekben a napokban vitatkoznak azon, mit hová is „vessenek”, hová fordítsák a forintokat, hogy több legyen majd év végén belőlük.

Demény
Ottó

ZSOLTÁR

Parázsló csipkebokor — im,
alatta vetem meg az ágyad.
Láng lobog homlokod körül.
Füstgigyi magasan szállnak.

Mellettünk ösvény kanyarog.
A völgyben birkák nyája béget.
Fehér gypajukon nap ragyog,
körmükkel köveken zenélnék.

Aldozni való valahány;
oly ártatlan, szelíd és tiszta.
Hűvös patakviz italuk,
szemük égi csillagok csokra.

Pásztoruk vagyok, s őrizen
a lángot is arcod felett.
Szájuk előtti a legelő,
derekad alatt a fűvet.

Sz. Lukács
Imre

MIBŐL LESZNEK AZ ARANYFORINTOK?

Eldönthetik lényegében, nemcsak az 1971-es évet, hanem az elkövetkezendő esztendőket is. A beruházási politika ma már nem jelent nyitott nagykaput; az sőtál be rajta, aki akar. Megszigorították a feltételeket, elsősorban a sorbaállásból az kerül ki győztesen, aki jobb feltételekkel garantálja az állam pénzének visszafizetését, nem utolsósorban hasznosságát. Megesett, hiába kilincseltek a homoki tájból azok a szövetkezetek, ahol a termelével évekre visszamenőleg, évtizedekre visszanyúlóan probléma volt, mindennap megették az „aranytojást”. „Majd ha nálatok is olyan vezetés lesz, mint Forráskúton, olyan eredményt tudtok felmutatni, akkor gyertek vissza hitelekért.” Mert, mi tagadás, azért a mintaiüzem megvalósításához szükséges némi tisztességes támogatás is.

Az ideit esztendő könnyen választó lehet. Hajdanán, két évtizeddel ezelőtt, amikor sorra alakultak az első, az úttörő szövetkezetek és az állami birtokok, rövid idő leforgása alatt kézzelfoghatóvá vált: ahol rugalmasabbak voltak a vezetők, jobb épületek, gazdagabb földek voltak, ott kiugrottak a termelési eredményekkel. Ebben az esztendőben könnyen meglehet, hogy a gazdaközösségek közötti differenciálódás tovább mélyül. Ahol jó alapokkal zárták a tavalyi évet, tovább halmozódott a biztonsági alapon a forint, több jut beruházásokra, gépekre. Máshol viszont, mint például az újszegedi Haladás Termelőszövetkezetben, a régi hitelek, 1972-ben pedig a mostani szanálási hitel is sújtja a gazdálkodókat, bizonyos, a bibliai hét bő esztendő is kevés lenne, vagy talán éppen csak elegendő, hogy belátható időn belül talpra álljanak.

Homokon különös jelentősége van az ideit, s az elkövetkezendő éveknek, a negyedik öt éves tervnek. Talán az utolsó lehetőség, hogy olyan termelőszövetkezeteké váljanak, amelyek versenyképesek a feketeföldi közös gaz-

daságokkal. Ebben két biztató közösség mutat példát, a forráskúti Haladás és a balástyai Móra Ferenc Tsz. Az előbbi ma már mammutterülettel, homoki földeken talán egyedülálló nagysággal, 10 ezer 370 holddal rendelkezik. Ebből szántó 6310 hold, a közös szőlő 259 hold, az ideiglenesen visszahagyott szőlő 722. A gyümölcsös is több száz holdra rúg.

Hogyan gazdálkodnak majd az ideit? Már elkészítették a tervet, s megvalósítását tették is. A növénytermesztési főágazat hozamértéke mintegy 30 millió forint. Jelentős területen díszlik majd a búza, rozs, a triticale, a kukorica, a lucerna, a szántóföldi zöldség, a silónövények és a burgonya. Fővetésként és másodvetésként is. Az egyik legnagyobb burgonyás térszék számít ez már évek óta. Jellemző, hogy tarlóbetéttel 610 holdról 3 millió forintnál több bevételt várnak az ideit. A növénytermesztés és szőlő-gyümölcs hozamértéke megközelíti a 43 milliót.

Ilyen növénytermelési szerkezet már áruklodik az állattenyésztésről, annak színvonaláról. Homokon eddig igen-igen kapálózta ez ellen, elmondta róla mindent; nem rentábilis, nehezen térül meg benne a pénz, nincsenek megfelelő férőhelyek s elfogadható állategészségügyi viszonyok. Erre is rácsífol a mintaiüzem. Az ideit 11 millió 200 ezer forint hozamértéket tervezett a most felutó állománytól. Ev végére 926 szarvasmarhájuk lesz többek között.

A lehetőségekkel mindentől elhatolnak. Az ország más tájain található gyenge termőképességű gazdaközösségekben is virul a mellék-, kiegészítőtevékenység. Ezekben az években nélkülözhetetlen ez a homoki falvakban, hiszen kapcsolódik a termeléshez, lényegében az áru útjának meghosszabbítását jelenti, másrészt pedig olyan bevételhez juttatja „holt időben” a gazdaközösség tagjait, ami ma még elengedhetetlen. A két falura szőlő szövetkezetben így oszlik ez meg az ideit: a háztáji áru felvásárlásából, továbbításából, szőlő-gyümölcs 15 millió forintot forgalmaznak, a sertések, szarvasmarhák eladásából 14 milliót, a traktor és gépkocsi fuvarozás 7 milliót hoz a nagykasszába, a láda- és darálóüzem 5-öt, a hűtőház és raktározás 3 milliót, az építőipari tevékenység pedig 10 milliót. Vagyis az alaptevékenységén kívül 60 millió forintos bevételhez jutnak. Biztató perspektíva.

Jut pénz beruházásra is. Az ideit fontosabb létesítményekre 10 milliót költenek. A táj adottságaihoz alkalmazkodva Forráskúton 10 ezer négyzetméteres üvegházat, 30 ezer négyzetméteres fóliavárost építenek, irodaházat, szociális létesítménnyel az elkövetkezendő években. Üllés sem jár rosszul. A gáz- és geotermikus adottságok felhasználásával terményszárítót kap, 200 holdon diót telepítenek, hogy csak a fontosabbakat említsük.

A tervek akkor érnek valamit, ha megvalósulnak. Ezekben viszont biztosak lehetünk.

Fejér Csaba

Fák